

Stručný životopis mého zvěčnělého strýce, Profesora
ThDr. Aloise A. Neumanna O.S.A.

Strýček se narodil 14.června 1891 v Olešnici na Moravě, rodičům Josefě a Metoději (1858 – 1934) Neumannovým, jako prvorozený syn. Maminka Josefa, rozená Sedláčková z Crhova (1870 – 1947).

Jeho otec měl soukromou živnost koželužskou, kterou zdědil po svých předcích. Otec Metoděj byl člověk širokého rozhledu, který získal jednak od svých předků, ale také svou pílí a v neposlední řadě svým „vandrem“, který uskutečnil pěšky, téměř po polovině tehdejší Evropy, též jej postihlo několik období starostování, což rodina nelibě nesla.

O dětství strýce víme jen velmi málo, sám je ve svých obsáhlých pamětech nezmiňuje-jeho paměti obsahují zejména popis vývoje politické situace za první republiky, vyostřování vztahů mezi církví a státem po roce 1918 a postupný nástup komunistů, deroucích se k moci.

Základní školu absolvoval v Olešnici, poté odešel studovat na Piaristické gymnázium v Litomyšli, asi proto, že tam kdysi působil jeho praprastrýc P.Renát Trávníček, bratr Eleonory Neumannové, kterou měl za manželku náš prapředek František Neumann, nar. v r. 1872. Jiné zmínky o tom nikde není.

Pouze se dočítáme v pamětech naší pratety Marie Neumannové, provdané za MUDr. Josefa Drobného, kteří měli lékařskou praxi v Morašicích u Litomyše, že Lojzík je často navštěvoval, když studoval v Litomyšli. Byl to podle toho její oblíbený synovec.

Zřejmě bylo uvedené gymnázium zrušeno, jinak si to nedovedu vysvětlit, proto,že strýc přešel do Brna na První českou reálku, kde maturoval a ještě složil zkoušku z klasických jazyků na prvním českém státním gymnáziu v roce 1911.

Ještě jako student v Litomyšli posílal v roce 1909 dopisy a rukopisy pro pražský kulturní týdeník „Nový věk“ a studentskou „Hlídku“, svými drobnými pracemi se hlásil do okruhu přátel revue „Meditace“.

Po ukončení gymnaziálních studií, odchází do bohosloveckého učiliště v Brně a současně vstupuje v roce 1911 do kláštera Augustiniánů na Starém Brně, kde skládá slavnostní sliby v roce 1915.

Dne 5.července 1916 je vysvěcen na kněze a po vysvěcení působí jako kaplan na Starém Brně. Lojzík, jak byl v rodině jmenován byl povahy hloubavé a velice se zajímal zejména o historii. Vzorem mu byli jeho příbuzní ze strany babičky Marie, rozené Soukopové z Třebíče (1834 – 1905) –páter Jan Nepomuk Soukop (1826 – 1892),bratr babičky a páter Jan Pleskač (1797 – 1873), farář v Olešnici , bratr Josefy Soukopové .

Musím se zde pro přehlednost zastavit u osoby P.Jana Nepomuka Soukopa, který je také nazýván básníkem velehradským.(1826 – 1892)

Kazatel, básník, překladatel, sběratel pohádek a speleolog se narodil 10.května 1826 v Třebíči.

Ve své době byl uznávanou osobností. Oceňován byl nejen známými buditeli českého národa, jako F. Palackým, a F.I.Riegrem, ale také prostým venkovským lidem.

Patrně nejvýznamnější jsou jeho zhudebněné duchovní písně s Velehradskou tematikou, jako nejznámější píseň je „Ejhle oltář Hospodinův září“, kterou zhudebnil skladatel, augustinián a hudební pedagog, kněz, Pavel Křížkovský (1820 – 1885) jehož monumentální pomník v životní velikosti je umístěn v parku pod hradem Špilberk v Brně. (významnou měrou se o něj zasloužil strýc, který jeho pořízení z části financoval)

Na kněze byl Soukop vysvěcen v roce 1849, kdy velmi krátce působil jako kaplan v Letovicích. Od tud odchází do Sloupu, kde ho oslovuje krásná příroda a jeskyně Moravského krasu. Zde začal psát svá první díla a postupně si vydobyl pověst skladatele, básníka a písničkáře. Ve Sloupu vytvořil velký okruh čtenářů české vlastenecké literatury a stal se nositelem idejí českého národního obrození. Zde se seznámil se známým speleologem Dr.Wanklem a Dr.Absolonem, se kterými se osobně zúčastnil výzkumu jeskyní v Moravském krasu.

V roce 1862 se stal farářem v Lipovci, kde složil již zmíněný text písně „Ejhle oltář...“, v roce 1863 při příležitosti jubilea 1000 let od příchodu věrozvěstů Cyrila a Metoděje na Moravu.

Od roku 1865 až do své smrti v roce 1892 působil jako kněz v Doubravici nad Svitavou.

S vděčností na něj vzpomíná , jako na strýce, ve svých pamětech naše prateta Františka,Marie Neumannová (1877 – 1951), provdaná za MUDr.Josefa Drobného, obvodního lékaře v Morašicích u Litomyšle, která strýce Soukopa vykresluje jako člověka velmi moudrého a lidského, který po smrti jejího otce Františka Neumanna (1831 – 1887), který zemřel v poměrně mladém věku, zanechav po sobě manželce Marii 9 nezaopatřených dětí, ji všemožně pomáhal vychovávat a finančně zajišťovat mladší děti na faře v Doubravici nad Svitavou. Po smrti v roce v roce 1892 byl pohřben v Doubravici nad Svitavou a po 35 letech ,ke 100 výročí narození (1926) byly jeho ostatky exhumovány na podnět mého strýce Aloise Neumanna a uloženy v malé rakvičce na Velehradě, ale velmi nešťastně u okapu kaple Cyrilka. Jako velká osobnost by si zasloužil být pohřben stejně důstojně, jako třeba arcibiskup Stojan !25.května 2012 byly ostatky při opravě Cyrilky exhumovány a v nové rakvičce zpět uloženy 30.května 2012 .

Další důležitou osobností pro mého strýce Aloise byl olešnický farář Jan Nepomocký Pleskač, byl bratrem naší příbuzné Josefky Soukopové, sestry P.Jana Nepomuka Soukopa, faráře Doubravického. Uvádím dále text z občasníku olešnické farnosti –ročník 1 č.2. z června 1997 „Společnou cestou“ který podrobně píše o faráři Pleskačovi následující :

V měsíci květnu si naše farnost připomněla výročí 200 let od narození jednoho ze svých kněží-P.Jana Nepomuckého Pleskače.

Narodil se 15.května 1797 v Třebíči.Gymnázium a bohosloví vystudoval v Brně.Po vysvěcení působil jako kaplan v Želetavě a Netíně,dále pak ve Lhotě u Bystřice. Po smrti olešnického faráře Václava Krennera v roce 1834 se stává farářem v Olešnici na Moravě.Působil zde skoro čtyřicet let až do své smrti, ako pravý otec svého lidu. Jeho heslem bylo : „Jsi-li nepřítelem myšlenky, nemusíš být nepřítelem člověka, který tuto myšlenku zastává.“

Proto neměl nepřítel. Jeho činnost na poli náboženském i národním byla velká. Z jeho podnětu bylo v Olešnici založeno několik spolků, v nichž byli členové vychovávaní k lásce k našemu národu.V krátké době se Olešnice dostala do popředí hnutí za probuzení našeho národa a byla dávana za vzor obcím a městům. Jedním z těchto spolků byl i divadelní spolek . Právě tomuto spolku se P.Pleskač věnoval nejraději.

Byl člověkem, který dovedl herce udržet v nadšené práci. V roce 1878 byla od školního výboru odkoupena stará škola na masných krámech a byla upravena pro divadelní účely- tím bylo založeno druhé nejstarší divadlo na Moravě.

Za svoje velké zásluhy byl P.Pleskač jmenován biskupským radou a čestným občanem Olešnice. Ve stáří trpěl chronickým zánětem očních spojivek, takže nemohl číst.

Zemřel v Olešnici 26.července 1873, oplakáván všemi, kteří ho znali. Pochován je na čestném místě na hřbitově u zdi kostela sv.Mikuláše naproti hlavního vchodu, na hrobě je umístěna velká kovová socha Ježíše Krista. Na náhrobku je nápis :“Mezi ovečkami svými dřímá dobrý kmet, vodíval je půlsta let, Pane,pastvinami Tvými.Probud' jej zas mocný Pane, oslaven ať s nimi vstane.“

Ve vedlejší hrobě, též u zdi kostela jsou pochování rodiče P.Jana Nepomuka Soukopa – Josef a Josefa Soukopovi .

Pro další popis strýcovy publikační činnosti si vypůjčuji uveřejněný článek Viléma Bitnara, zveřejněný v periodiku „DEN“-nedělní příloha z 31.března 1937 strana 5.

V poznámce uvádím informace o pisateli, získané z internetu : Ing.Vilém Bitnar-(1874 – 1948) český literární a kulturní historik a spisovatel a publicista katolické orientace. Psal do revue „Akord“,týdeník katolické inteligence „Nový svět“ ,literárně filozofický časopis „Meditace“. Patřil k jednému z nejpřednějších znalců barokní literatury.

Článek je nadepsaný : Neumannův historický seminář olomoucký- na okraj jeho publikací píše Vilém Bitnar následující, opisují doslovně.:

V posledních letech objevují se v různých moravských i českých časopisech četné práce z oboru českých dějin církevních i kulturních,které upoutávají pozornost, jednak zajímavostí svých témat, jednak neznámými jmény svých autorů, zřejmě vědeckým jich školením.Od roku 1935 počaly se mi na mém

stole kupiti i knižní separáty těchto prací, nesoucích v záhlaví titul „Práce z historického semináře Cyrilometodějské fakulty bohoslovecké v Olomouci“, a dospěvších letošního února již k číslu čtrnáctému. Je to zřejmě výsledek soustavné a cílevědomé práce, i bylo by nespravedlivě, aby se kolem ní přecházelo i nadále bez povšimnutí.

Ředitele tohoto historického semináře, starobrnána, augustiniána a profesora Cyrilometodějské fakulty, doktora Augustina, Aloise Neumanna, znám již z dob, kdy mně jako abiturient reálky posílával v roce 1909 dopisy i rukopisy pro pražský týdeník „Nový věk“ a pro „Studentskou Hlídku“ a kdy se jako litomyšlský gymnazista hlásil k okruhu přátel mé revue „Meditace“

Od těch dob nepřerušili jsme nikdy přátelských styků, zejména, když za mého pobytu v Brně poznali jsme se osobně. Profesor Neumann pochází z rodiny písmácké, sprízněné s rodem básníka Jana Soukopa, jehož knihovna živila svými Musejníky a časopisy Moravského Musea jeho mladistvou zvědavostí. Prozrazoval již od mládí sklon k historismu a své zálibě mohl se věnovati i jako novic kláštera na Starém Brně, kde soukromě prostudoval Palackého, Tomka a Denise. Bylo to zejména husitství, jež lákalo jeho ducha a po noviciátě jal se vypůjčovati ze Zemské knihovny brněnské, tištěné i rukopisné prameny k dějinám tohoto hnutí.

Poznav, zásluhou profesora Marvana již v bohosloví, tajemství vědecké práce a metody historického bádání z děl Vinckových a Bernheimových, zajímal se později i o paleografii, aby mohl pracovat v archivech. A tak mohl již v roce 1913 vydati tiskem svou prvotinu, známé tři kapitoly o husitském válečnictví, jež vyvolaly diskusi na pražské filosofické fakultě. Značný počet studií, jež vydal během války, umožnil mu získání státního stipendia pro bádání v Paříži, z níž si přinesl znalost francouzských husitik. Po návratu do Brna 1923 (poznámka-ve Francii pobyl v roce 1922-1923). Snažil se pracovat v historii soukromě jako řeholník v klášteře, ale seznal záhy, že sám na zpracování obrovského materiálu nestačí, že je mu třeba pomocníků a žáků, že se musí věnovat universitní profesuře. A tak se jako téměř čtyřicetiletý vrhl do studia doktorátu bohosloví, který mu umožnil státi se v roce 1929 profesorem církevních dějin na bohovědném učilišti v Hradci Králové. A tady vznikají první praktické pokusy o pospolitě, seminární bádání s mladými bohoslovci. Když mu konsistorní kancléř Kutna dal k dispozici nepotřebný materiál konsistorního archivu královehradeckého, jal se jej s bohoslovci zpracovávati cílevědomě, jak o tom svědčí publikace z té doby.

Když se roku 1930 stal asistentem Cyrilometodějské fakulty olomoucké, jal se především pořádati archiv, který byl do té doby vlastně ohromnou hromadou fasciкулů a foliantů. Pracoval s několika bohoslovci i přes prázdniny, a tak do počátku října 1930 byl již materiál umístěn i zkatagelizován, zkrátka stal se přístupným vědeckému bádání. Vrátil se v roce 1931 ze studijní cesty do Říma, založil si dávno vytoužený vlastní historický seminář, zprvu ovšem jen soukromý, ježto oficiálně ho vedl profesor Jan Nevěřil,

Strýc dovedl bohoslovce animovat pro vědeckou práci. Svolával od roku 1931 vždy počátkem studijního roku, vždy večer, ke schůzce členy Literární Jednoty, předkládal jim řadu témat z církevní historie, vyloživ jim význam jejich vědeckého zpracování pro věc katolickou i národní. Řídil se to zřejmě správnou zásadou, že každý pracuje nejraději o látce, jež ho nejvíce zajímá. To bylo také asi příčinou, že se mu do jeho semináře přihlásilo hned z počátku několik bohoslovců opravdu dobré vůle a chutě k práci. Uspořádaný fakultní archiv byl jim ovšem bohatou studnicí materiálu. Okolnost, že si bohoslovci za vedení strýcova sami shledávali v něm zprávy, že si to mohli doplňovat i z archívu jiných, zejména v klášteře starobrněnském a v zemském archívu brněnském, dodávala jejich snažení půvabu objevitelského.

Když počátkem roku 1934 odešel profesor církevních dějin Nevěřil do penze, ujal se soukromý docent Neumann vedení oficiálního semináře historického. Jako již dříve ve svém soukromém, tak i v oficiálním semináři rozdělil si kurz na dva roky. V prvním přednáší bohoslovcům o metodě historického bádání, o základech pomocných věd historických, posléze rozebírá s nimi historické prameny podle jejich kategorií. V druhém kurzu čtou seminaristé své práce, kritizují se, opravují a doplňují, vybírají se nová témata a určuje se postup jejich zpracování. Neumann se tu snaží vždy docílit toho, aby každá seminární práce byla zdravým kvádrem k budoucí stavbě církevních dějin českých. Přitom nezapomíná ani na pedagogickou stránku věci a zařizuje postup práce v semináři tak, že během studijního roku si bohoslovci ve volných chvílích sbírají materiál, který pak definitivně zpracovávají o akademických prázdninách svátečních i letních. Tím nejsou bohoslovci vědeckým bádáním odváděni od svých stavovských a duchovních povinností, nezvykají si jich obcházeti, prázdnin pak nepromarnují, naopak zvykají si každé volné chvíle užiti k vážení výsledků, jež leží již před námi. Je pozoruhodno, že si bohoslovci až dosud vybrali náměty z období obrozeneckého, že se zajímali o život a díla buditelských kněží, opomíjejíce témata husitská i protestantská, že jediná práce ze starších dějin se týká kronikáře Kosmy.

Tak se stalo, že prvními seminárními pracemi byly podstatně obohaceny naše vědomosti o náboženském i národním smýšlení bohoslovců moravských seminářů, o jubilejních oslavách cyrilometodějských na Velehradě, o dějinách Svatého Kopečku, o starobrněnském opatu Nappovi, o Křížkovském, Dobrovském a Bratránkovi, o proboštu Rozentplotovi, probuzenském Sychrovi a Kernerovi, o jiných námětech povahy často ožehavé.

Z prvních, kdo se ujal práce, byl bohoslovec Alois Svoboda, rodák radvanický. Zajímal se i o uspořádání archívu, z něhož si vypsál množství materiálu, tak, že mohl záhy otisknout anonymní stať o studiu na olomoucké universitě v letech 1740 až 1760. Jeho studie „Počátky náboženského indiferentismu mezi studentstvem olomouckým v letech 1732 až 1744 „vyšla knižně jako separát (Olomouc 1935).

Nejpilnějším pracovníkem se až dosud projevil Bohumil Zlámal, který se řadou studií zasloužil o brněnský seminář a Velehrad a o opata Nappa, o Dobrovského a Křížkovského.

Knižně vydal své práce František Šinut, nyní katecheta v Meziříčí, který vydal cennou monografii „Zrušení kláštera Králové na Starém Brně“ (1935). Alois Michálek, jehož tři práce jsou věnovány počestovacím snahám moravského kněžstva v letech čtyřicátých minulého věku.

Ledečský rodák Josef Brhel, přispěl cennými doplňky k životopisu Pavla Křížkovského (1935), latinský kaplan František Borák vydal své příspěvky k topografii zpráv Kosmových (1937). Leopold Dýmál upozornil zase na významnou studii o skutečné postavě pátera Kernerera Kosteleckého z Jiráskova „U nás „ (1936) a chystá práci o testamentech moravských kněží- buditelů..

Kroměřížský prefekt Rudolf Zuber sáhl po látce do oblasti katolického legionářství, Stanislav Svoboda po Sychrovi, Hučín po hospodářské látce klášterního statku novohvězdkického, po různých motivech pak bohoslovci Galatík, Kubík a jiní.

Pro konsolidaci našich poměrů je jistě dobrým znamením, že se za rok po Češích, hlásili se k seminárním pracím také Němci.

V studijním roce 1935 až 1936 bylo jich dokonce osm. Z nich Josef Barton zpracoval goethovský námět Tomáše Františka Bratránka, farář Blaschke důležité téma o poměrech náboženských na šternbersku v dobách protireformace, benediktýnský novic broumovský Konstantin Mach motiv „Paul Křížkovský und der kirchliche Knabengesang „ (Brno 1936). Blaschkovo téma má význam i pro naše bádání o české barokové poesii, ježto líčí boje probošta Rozenpluta se štenberskými protestanty, odhalujíc tak i některé příčiny k vydání jeho kancionálu.

Machova monografie pak je první německou prací o Křížkovském.

Je přirozeno, že za dnešních stísněných poměrů hospodářských zápasí seminář s mnohými obtížemi. Stát nemohl při nejlepší vůli zvýšit dotaci, která nestačí ani na předplatné odborných revue. Seminář nemá dosud ani svých vlastních místností, což se patrně zlepší v nové adaptované budově.

Značné starosti působilo Neumannovi zprvu publikování prací jeho seminaristů i v jiných listech, než je bohoslovecké „Museum“. První, kdo pochopil význam Neumannových snah a umístil rukopisy do svého „Apoštolátu Svatých Cyrila i Metoděje“ byl kanovník Jemenka. Po něm našly studia příznivce v Masákově „Arše“, v Kratochvílových „Vychovatelských listech“ v „Rodině a škole „, v pražském „Cyrilu“, ve „Věstníku Matice Opavské“, ve věstníku „Jednoty duhovenstva“, v „Selských Hlasech“ v hlučínské edici „Životem“, u katolických legionářů, posléze i v brněnské „Hlídce“-

I z našeho stručného vyličení je zřejmo, že hnutí vyvolané historickým seminářem Neumannovým je zdravé, že můžeme od něho čekat ještě mnohá překvapení, že si tedy plně zaslouží naši pozornosti i podpory. Sursum corda !

Tolik tedy příspěvek Viléma Bitnara, hodnotící postavu mého strýce Aloise.

Důležitou postavou v strýcově životě byl profesor ThDr. Jan Evangelista Sedlák (1871-1924), který se objevuje v hodnotitelských textech. Byl to profesor bohosloví a historie, který strýce vyučoval na českém gymnáziu v Brně náboženství a historii, duchovní dějiny a hlavně období Jana Husa. Tato činnost zanechala v strýcovi hlubokou stopu, takže se později velmi podrobně zajímal o toto historické období a napsal obsáhlé doplňky k Sedlákovu dílu.

Nejpilnějším žákem mého strýce byl na fakultě bohosloví Palackého university v Olomouci profesor ThDr. Bohumil Zlámal (1904-1984), který také o mém strýci nejvíce psával své vzpomínky v různých periodících k jeho výročí.

Za druhé světové války byl vězněn v Dachau a Buchenwaldu, přežil i velmi bolestivou operaci slepého střeva rozžhaveným drátem, jak se o tom zmiňuje jeho Wikipedie. Osvobozen byl 23.5.1945. Za komunistů sloužil v pastorači v různých farnostech, jmenován profesorem až v roce 1968!

Z jeho hodnocení používám text, uveřejněný v „Duchovní pastýř“ č. 1/1989 na straně 15, 16, 17 nadepsaný „Zásluhy Augustina Neumanna o české církevní dějiny (1)“

Životní dílo ThDr. Augustina Aloise Neumanna O.S.A. (14.6.1891-26.12.1948), řádného profesora církevních dějin na Cyrilometodějské fakultě v Olomouci, je - třeba mu nebylo dopřáno víc než 57 let věku - velkého rozsahem i významem. Na pestré paletě Neumannových zájmů lze zřetelně rozlišit základní pásma jeho tvůrčího rozběhu do studia dějin.

Na začátku své dějepisné dráhy Neumann, jako by zaváhal mezi pohodlnější a líbivější cestou popularizace dějepisných výsledků a mezi pracnou úlohou historika. Badatele, jejichž obtíží se jeho mládí zcela přirozeně lekalo.

První pokus o historickou studii mu uveřejnil bohoslovecký časopis *Museum* v roce 1913, byly to „Tři kapitoly o husitském válečnictví“. Brzy nato mu vyšla v Tiskové lize brožura „Jací byli husité“ (Praha roč. XV, č. 3 – 4 1918, stran 19) a článek v Hlídce „Jiráskova husitská dramata“ (1918). Téhož roku vychází v Brně, v Knihovně našeho lidu, deset drobných črt z doby husitské, pobělohorské a probuzenecké pod názvem „Moravské elegie“

Po vstupu beletristů si Neumann volí pseudonym A. Skalský. Historii však zůstává stále věren. Na mysli má zatím nejužší vlast, své rodné Horácko na Českomoravské vysočině. Jemu věnuje příležitostný tisk „K šedesátinám spolku divadelních ochotníků v Olešnici“ (Brno 1919, zvl. otisk z *Občanských novin*, stran 18) a další pojednání „Z náboženských dějin Horácka“ /Zvl. otisk z Hlídky, 1921, stran 144).

K rodnému kraji se Neumann vrátil spiskem „Olešnice v minulém století“ (1920) a v době okupace rodopisnou kronikou „Z paměti rodiny Neumannovy z Olešnice na Moravě“ (Brno 1940 stran 85)

Českomoravské vysočině platí také nejrozsáhlejší Neumannova práce místní povahy „Z náboženských dějin Horácka“ (Otisk z Hlídky, 1921, Brno).

K užšímu dějepisnému okruhu patří Neumannovy práce, které věnoval augustiniánskému klášteru na Starém Brně, do jehož společenství z přesvědčení vstoupil. Bohatá klášterní knihovna a archiv, stejně jako slavné řádové tradice, jej plně zaujaly. Roku 1919 publikoval svou první práci z dějin kláštera „Z paměti preláta Hufnagla“ (zvláštní otisk ze Sborníku historického kroužku, roč. XX, Praha, 1919, stran 31).

Poznámka Neumannova : vyšlo 29.III.1919)

Po dalším odstupu, vyplněném studiem v Paříži a redakcí Sedlákových studií a textů k náboženským dějinám českým, vydává Neumann příležitostnou publikaci „Starobrněnský klášter za Křížkovského“ (Brno 1926, stran 15 velkého formátu), jež výtěžek věnuje na postavení pomníku Pavlu Křížkovskému.

Nejhodnotnější poctu kulturnímu významu kláštera bylo vydání obsáhlé korespondence jeho členů, opatřené latinskými obsažníky a poznámkami, pod názvem „Acta et epistolae ereditorum Monasterii Ord. S. Augustini Vetero-Brunae.“ Pars. prima, A. 1819-1850 (Brno 1930, stran 198. Poznámka Neumannova: vyšlo cca 10.II. 1931).

Druhý díl však již nevyšel. Poslední publikací s tematikou starobrněnského kláštera, kterou Neumann připravil do tisku, je brožura „K 200. výročí korunovace milostného obrazu Panny Marie v klášteře brněnských augustiniánů.“ (1736-1936) /Brno b.r., Neumannova poznámka: vyšlo 27.III. 1936, stran 30)

Patrně to neměl být poslední projev Neumannovy úcty ke klášterní tradici, neboť později, jsa zaneprázdněn důležitějšími úkoly, radil posluchačům svého semináře, aby si brali témata z dějin tohoto kláštera.

Z dějepisného díla A.A. Neumanna nejjasněji vystupují práce, věnované revizi nejrozpornějších otázek českých dějin – to je období předhusitského, husitského a pobělohorského. S těmito „ožehavými otázkami“, jak je sám nazval, je jméno Neumannovo nerozlučně spjato. Po stránce heuristické přilnul k nim ze všech historiků nejvíc. Pro období husitské ho předčí jedině Jan Sedlák. Badatelský zájem obou byl však totožný, že Neumann byl považován za přímého žáka a posluchače profesora Sedláka, ačkoliv je známo, že církevní dějiny přednášel Josef Samsour, zatímco Sedlák měl Nový zákon.

Pravda však je, že do ideového zápasu, podníceného důkladným a hlubokým Sedlákem, vstoupil Neumann oběma nohama najednou. Proto je právem považován za Sedlákova pokračovatele a do jisté míry dovršitelem. Podařilo se mu vnést nové světlo do studovaných období a nové soudy o osobách, jež byly pro katolickou stranu dosud známkovány černě.

Těchto období bylo po převratu 1918 agitačně proti katolíkům využíváno za přizvukování, nebo mlčení vedoucích historiků.

Byl to tedy Neumannův osobní prožitek, který určil hlavní směr jeho dějzpytné práce. K průkazné obraně inkriminovaných dob a osobností bylo arci třeba nových pramenů. Proto se Neumann přímo vášnivě vrhl na husitskou heuristiku. Studijní stipendium do Francie, které mu udělilo ministerstvo školství a národní osvěty 2.8. 1922 předcházely již čtyři pramenné studie „Neznámá statuta moravská z 18. století (zvl. otisk z Hlídky 1916-1918 Brno 1919 stran 89) „Církevní jmění za doby husitské se zřetelem k Moravě“ (Olomouc 1920, Církevní knihovna č. 3, stran 215) „České sekty ve století XIV a XV.“ (Olomouc 1920, Knihovna Cyrilometodějského tiskového spolku, sv. 8 str. 176) a z „Z dějin bohoslužeb v době husitské“ (Hradec Králové, 1922, Tiskové družstvo stran 298 a XII příloh).

V Paříži byl Neumann zapsán jako řádný posluchač na Institut Catholique a mimořádný posluchač na archivní škole École de Charles.

Kořist byla nemalá a ukazovala, že Neumann byl šťastně uveden na objevitelskou dráhu.

Po návratu zveřejnil své objevy v Národní francouzské knihovně ve Studiích a textech, jež redigoval spolu s A. Špaldákem jako „Francouzská hussitica, řada I. Akta a listy z let 1383-1435“ (Olomouc, 1923 studia a texty, roč. III, č. 2-4, stran 154. Neumannova poznámka : vyšlo 20. III. 1924) a „Francouzská hussitica Řada II“ Akta a listy z doby poděbradské, teologická literatura francouzská a vyprávěcí prameny. (Olomouc, 1925. Studie a texty, roč. IV č. 3-4, stran 166. Neumannova poznámka „ vyšlo 19. VI. 1925).

Souhrnou studii o francouzském husitství otiskoval Neumann v ČKD 1926-1930 a vydal její otisk s názvem „Francie a husitství“ (Praha 1930 ,stran 54.) Kromě toho psal menší „Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově“, jako samostatnou publikaci Studii a textů (Olomouc 1926, stran 238). Pramenné studium Neumannovo ,dosahuje jmenovitými publikacemi vrcholu, avšak nekončí. Jako VI svazek Studií a textů vyšly „Nové prameny k dějinám husitství na Moravě“, (Olomouc 1930, stran 289), pak „Československé obrázky z archívů římských“. (Brno 1931 zvl. otisk ze „Dne“, stran 46) „Římské zprávy o dominikánech“ (ČKD 1933), „Z dějin českých klášterů do válek husitských“ (Praha 1936, příloha revue „Pax“, stran 212) a „Předhusitské kláštery a veřejné blaho“ (Praha ,Pax 1939) sem se řadí i „Nový pramen k životopisu arcibiskupa Jana z Jenštejna“ (Brno 1939 zvl. otisk z Hlídky , 1938)

Při publikaci pramenů se ovšem nelze vyhnout povinnosti celkového pohledu na objevenou látku a jejího zhodnocení. I Neumann tak činí ,avšak jeho úvodníky a závěry zůstávají více méně jen na zběžné informaci čtenáře ,neboť analýza a syntéza pramenů nebyla jeho silnou stránkou. Menší chvat a větší trpělivost při zpracování cenných zpráv by ho ušetřily po stránce metodické leckteré kritiky.

Avšak Neumanna takřka magneticky přitahovala Heureka –Nalezl jsem !

Příležitost k soubornému zhodnocení nových poznatků a pramenů o době Husově a husitské, k níž sám přispěl významnou měrou, mu poskytlo Dědictví sv. Prokopa v Praze, které ho v r. 1927 pověřilo druhým vydáním Sedlákovy Husa z r. 1915, avšak bez latinských příloh a s doplňky výsledků nejnovějšího bádání. Neumann přijal tuto nabídku s radostí. „Ve stanovenou lhůtu jsem odvedl rukopis, ale k tisku hned nedošlo a loni (1930) bylo mi sděleno, že vydavatelstvo změnilo svůj úmysl a to tak, aby vyšly pouze ony opravy a doplňky jako samostatná kniha.“ Napsal k předmluvě k 68. podílu Dědictví sv. Prokopa s názvem „Hus dle nejnovější literatury.“ (Praha 1931, stran 65) Zároveň psal do Českého slovníku bohovědného heslo „Hus“ (ČSB V, 133-154).

Obě práce jsou závěrem Neumannova zájmu o Husovu osobu. Další své práce věnuje odezvě husitství v českých zemích, zvláště na Moravě, a jejím důsledkům na katolické straně.

Knih „Katoličtí mučedníci doby husitské.“ (Hradec Králové 1927) měla odraz i v novém hesle Českého slovníku bohovědného: „husitské doby katoličtí mučedníci.“ Jež Neumann připojil k heslu „Hus“ (ČSB V, 154-157). V překladu A. Pelikána - E. Schneidera vyšla i německy „Die katholischen Martyrer der Husitenszeit“, (Wandsdorf 1930), svůj zájem o husitství uzavřel souhrnným pohledem na jeho průběh na Moravě „K dějinám husitství na Moravě“, (Olomouc 1939, stran 155).

Je to první soustavné vylíčení husitského hnutí na Moravě, za něž byl Neumann odměněn cenou Duchovní akademie za rok 1940, Cyrilometodějská matice (Olomouc), vydala před rokem 1930 jeho deset obrázkových „Upomínek na české oběti husitsko-protestantského pronásledování katolíků.“

Neumannův Hus nemohl ovšem být v poměru k základnímu dílu Jana Sedláka ničím jiným než doplňkem. Sedlák jej teologicky vymezil beze zbytku a jednou provždy. Toho si byl Neumann vědom a proto jeho „Hus dle nejnovější literatury“ podává takřka jen okrajové partie této dějinné osobnosti, byť i zajímavé a značnou část věnuje vlastním výtěžkům pro dobové prostředí.

Každý badatel v oblasti dějin má přirozenou ctižádost, která ho zavádí na pole, které je dosud nejméně probádáno a skýtá možnost vyniknout. Myslím, že Neumann ji měl. V českých církevních dějinách byla monasteriologie doby husitské závažnou látkou, ke které obrátil svou pozornost. Ať již byl tento směr jeho činnosti závěrem rozumových úvah nebo citovou reakcí na popřevratovou agitaci proti světskému i řeholnímu kněžství, jehož byl sám příslušníkem, na tomto úseku Neumann opravdu vynikl a vyšinul se na vedoucí místo.

Nemá-li Sedlák konkurenta v Husově biografii z katolického hlediska, nemá jej ani Neumann ve znalosti českých klášterů, zvláště v době husitské a předchozích.

Z dosud vyjmenovaných názvů Neumannových prací je patrné, že jejich dobrá polovina náleží osudům českých duchovních řádů, v době husitské.

Pochvala, kterou mu za to dávala katolická i protivná kritika, pobídla Neumanna k pokračování i v jiných obdobích.

Jednoroční studijní dovolená, kterou dostal po svém jmenování asistentem (30.5.1930) na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Olomouci a již nastoupil 2.10.1930, využil Neumann k prostudování římských archívů řádových generalátů..

Poznatky se týkají především českých dominikánů a piaristů a jejich působení v době pobělohorské. Tiskem vyšly r. 1933 jako „Římské zprávy o českých dominikánech! (Praha 1933, nákladem Bohemia dominicena, stran 106). Společenská tiskárna v Přerově mu zároveň vydala mnohem obsažnější a radostnější zprávy o českých piaristech v knize „Piaristé a český barok „ (Přerov 1933, stran 166. Poznámka Neumannova : vyšlo 27.IV 1933), které přiměly Neumanna věnovat tuto práci „svaté a slavné památce českých piaristů, jakožto pomocníků při obnově katolictví a šířitelů barokní kultury“.

Piaristé mu vynesli po stránce pramenné pochvalné kritiky. Pražská duchovní akademie mu za ně udělila literární cenu (1000 Kč) za rok 1934.

Českým františkánům věnoval ranou studii o jejich rukopisech (Deutsche Franziskanerhandschriften in den Bibliotheken Mahrens“ (Franziskantsche Studien IX, 1922) a samostatně vydal „Die Chronik der mährischen Minoriten“ (Olomouc 1936)

Svá monastica uzavřel Neumann souhrnou studií „ Z dějin českých klášterů do válek husitských“, kterou vydalo benediktinské opatství emauzské (Praha 1936, stran 212).

Autor píše v předmluvě „ Již dávno jsem pomýšlel na vypsání činností a života duchovních řádů v době husitské“ a připravil se k tomuto úkolu poněkud obšírněji, jak praví dále uveřejněním „Pramenů k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově, jakož i řadou pojednání „Studie o době předhusitské“ v Hlídce , ročník 42,43,50.

Knihu označil Neumann za první svazek, obsahující organizaci řádů rytířských, mnišských a žebavých , spolu s jejich mravním stavem, aby tím jasněji se ukázala hluboká propast ,zející mezi skutečným stavem našich řeholí a mezi nespravedlivým ,až nenávisným líčením radikálních pražských kazatelů XIV.století.“

Druhý svazek , který měl obsahovat kulturní , hospodářské a charitativní působení řádů již nevyšel.

Neumannův pobyt na diecézním učilišti v Hradci Králové v akademickém roce 1929 – 1930, kam byl nečekaně povolán za profesora církevních dějin , byl po osobní stránce jistě významný. Uvedl osmatřicetiletého badatele na vysokoškolskou katedru a rozvinul před ním reálnou možnost , budít přímý zájem o předmět mezi schopnými posluchači a pomýšlet přitom i na své budoucí pomocníky.

Při všech svých dosavadních úspěších pociťoval Neumann badatelskou osamocenost, jež mu bohužel byla trpkým údělem po celý život. Jaký div, že se nechal zlákat nadšenou vůlí hradeckých bohoslovců a svěřil jim prepisování pramenů bohatého konsistorního archivu, z něhož bylo dosud zveřejněno jenom málo. Cenný výtěžek uveřejnil v knize „Prostonárodní náboženské hnutí dle dokladů konsistoře královehradecké“ I (do r. 1740). Knihu lze nazvat pokračováním „Náboženských dějin Horácka“ z r. 1922.

Autorovi se stala takřka osudnou. J. V. Šimák přešel její obsah mlčením, ale po stránce identifikace jmen a míst ji podrobil neúprosné kritice. Inkriminovaná místa byla právě ta, která prepisovali bohoslovci. Neumann sice uznal oprávněnost kritiky, ale ničující odsudek ho bolel. Profesoru Šimákovi poslal hektografované prohlášení, že se stal obětí vlastní důvěřivosti k svému opisovači – bohoslovcům, na protest však vystoupil z Historického klubu, jako vydavatele Českého časopisu historického, kde byla kritika zveřejněna.

Hradeckou knihou zahájil Neumann výzkum zasutých fondů diecézních a konsistorních archivů, jejichž bohatství pro církevní dějiny tušil a programově odhaloval.

Pokračování Dr. Zlámala je v témže časopise č. 2/1989.

Když přišel dr. Neumann jako asistent Cyrilometodějské fakulty do Olomouce a habilitoval se na docenta církevních dějin (11.9.1931) vnesl do tohoto oboru nový život.

Dosavadní letitý profesor církevní historie Jan Nevěřil, zasloužilý o vykopávky na Velehradě, prožíval již dny ochablosti a hodiny předmětu tak důležitého, pro apologii se proměnily v hodiny oddechu a zábavy.

Bylo těžké dohánět promarněný čas soukromým studiem, když nebylo tištěné příručky, ani skript, o které se Nevěřil nepostaral, jeho předchůdce. Němec Josef Tittel vydal kamenotiskem jakýsi přehled diecézních dějin „Historia ecclesiastica archidiecesis Olommucensis efusqua praesulum“ (1889, 3, vydání 1895), ten však nepřinášel na stěžejní otázky, zvláště českých dějin dostačující odpověď. Avšak ani na pražské bohoslovecké fakultě či na kterémkoliv diecézním učilišti nebylo příručky českých církevních dějin. Proto bylo první Neumannovou starostí se o ní pokusit. I toto prvenství je pro Neumanna charakteristické.

Myšlenka na praktickou příručku ve formě vysokoškolských skript, vznikla u Neumanna patrně již v době jeho působení v Hradci Králové, kde byl 20.6.1930 jmenován definitivním profesorem církevních dějin. Dokončena a vydána byla v Olomouci r. 1930 pod názvem „Příručka českých dějin církevních pro katolické bohoslovce a kněze“ (Olomouc 1936, vydala Bosna, kuřácký spolek bohoslovců, stran 415).

Předmluva, kterou k hektografované učebnici Neumann napsal, ukazuje nevědomky na jeho povahu i pracovní metodu „ Již dlouhá léta cítí české katolické duchovenstvo nedostatek příručky českých dějin církevních a to

takové příručky, která by byla nejen příručkou dějin, nýbrž zároveň apologií katolictví v českých zemích“.

Dále praví : „ Jsem nucen výslovně upozornit ,že různé části této příručky jsou zpracovány poměrně nerovnoměrně. Příčinou toho jest větší nebo menší aktuálnost dotyčného úseku našich dějin církevních. Kde je potřeba Katolickou církev co nejvíce bránit, tam jsem věnoval jejím dějinám vždy největší pozornost. Proto bude po letech tato příručka dokumentem ,neboť bude z ní patrné, kterým otázkám věnovalo české duchovenstvo po převratu zvláštní pozornost, jsou to husitství, české povstání, doba pobělohorská, národní probuzení a čs. odboj.“

Neumannova příručka nebyla vydána tiskem. Nelze už dnes zjistit, zda autor někdy pomýšlel zanést ji do tiskárny. Dotkl-li se sám jejich nedostatků v nerovnoměrném rozdělení a zpracování látky, byl si zajisté vědom i jiných nedostatků, jež se čtenáři jeví v myšlenkové nesourodosti a méně jasném logickém postupu některých míst.

Zavinil to z valné části chvat, s jakým byla příručka psána, snad i opisovači. Neumann se odhodlal ke knižnímu vydání jen těch částí příručky, v nichž pojednává o problematických otázkách obsírněji, jsou to ty příznačné „Ožehavé kapitoly z českých dějin církevních“ (Vyšehrad, Praha 1937, stran 122)

Pobouření, jež u některých historiků knížka vyvolala, bylo strojené.

Obsáhnout české církevní dějiny v jediném svazku, je těžká úloha pro každého historika a ne každý se jí ujme. Neumann, který nebyl trpělivým analytikem a stylistou, se ujal úkolu spíše z nutnosti, jak přiznává v předmluvě. Nedostatky příručky zajisté vyváží skutečnost, že je první ucelený pohled na české církevní dějiny z katolického hlediska, který dosud nebyl nahrazen lepším.

V příručce Neumann shrnul i svůj vlastní přínos pro dějiny církve u nás a tak rozšířil obzor českých církevních dějin po stránce tématické i problematické.

Pramennému studiu věnoval Neumann i v Olomouci stejnou pozornost, jestliže se mu podařilo najít v královehradecké konsistoři tolik překvapujícího materiálu, byl si jist, že ani průzkum olomouckých archivů nevyzní naprázdno.

K soustavnému studiu mu však nezbyvalo mnoho času, vždyť byl zaneprázdněn na fakultě, kde přednášel obecné i české církevní dějiny, patrologii, něco církevního umění, a vedl hlavně církevně historický seminář po stránce teoretické i praktické, přičemž sháněl posluchačům většinu látky sám. Kromě toho dokončoval dějiny klášterů a husitského hnutí na Moravě.

Nejprve si všiml fakultního archívu. Z bohaté sbírky obrazové vydal dvacet historických rytin pod názvem „Ze sbírky doktorských thesí olomoucké university“. Příspěvek k poznání barokní grafiky (Část první. Podle Neumannovy poznámky vyšlo 29.X. 1934 v Olomouci jako 8 číslo spisů CM fakulty bohoslovecké ve 100 výtiscích.)

Neumann předeslal k této ukázkce universitních diplomů úvod, který je stručným přehledem dějin olomouckého rytectví, jež rozmnožuje novými jmény

umělců, tiskařů a mecenášů. K pokračování bohužel nedošlo, k lítosti všech zájemců o dějiny umění.

Recenzent Antonín Šarm nazval při této příležitosti Neumanna „propagátorem nových námětů v našich církevních dějinách“ (Lidové listy z 27.1.1935, č. 1 – 2.) Toto označení je přiléhavé, zvláště pro léta jeho olomouckého pobytu.

V „Kulturně vlasteneckých postavách moravského kněžstva“ (Brno b.r. Podle Neumannovy poznámky vyšlo 23.12.1935, stran 16) spíše jen upozornil na nový směr bádání a to dvěma ukázkami z tvorby barokních vlastenců K.B.Hirschmenzla /1638-1704) a V.B. Jestřábského (1630-1719).

Pro dobu probuzeneckou učinil toliko zmínku o J.Kaslingerovi a O.Brázdilovi.

U Hirschmenzla otiskl i harmonizaci jeho měšťanského a selského tance. Vlastenecké postavy mezi moravským a českým kněžstvem dával rád zpracovávat ve svém semináři.

Dal-li Neumannovi popud k jmenovanému pojednání olomoucká Studijní (dnes univerzitní) knihovna, větší kořist mu poskytly církevní archívy. Novinky otiskoval v Hlídce a vydal ve zvláštním otisku pod názvem „Pobělohorská olomucensia“. Výpisy z konsistorní registratury a kapitulního archivu v Olomouci. (Brno 1938, Otisk z Hlídky 1937-38. stran 36)

Jsou to vesměs stručná obsahová regesta olomoucké konsistorní agendy z let 1633- 1665, jež vysvětlují pobělohorskou rekatolizaci, nedostatek kněžstva a jeho útrapy za třicetileté války.

Do drobnějších paběrků patří „Z korespondence gen.vikáře preláta Ondřeje Dirre“ (Otisk z Věstníku jednoty duchovenstva, 1939) a „Čeština v moravsko-slezských kostelích v letech 1729-1748“ (1939)

Olomoucké církevní archívy přivedli Neumanna na myšlenku zpracovat jejich správu a organizaci, v čemž opět neměl předchůdce. I tu je původnost a časové prvenství, pro Neumanna příznačné.

Hektografované „Příspěvky k mladšímu církevnímu archivnictví a knihovnictví v Čechách a na Moravě (1500-1836)“ (Olomouc 1939, stran 24 velkého formátu) byly vlastně pokračováním nástinu o nejstarším církevním archivnictví před husitskými válkami, jež Neumann podal v prvních dvou kapitolách práce „Předhusitské kláštery a veřejné blaho“. Neumann si byl vědom obtíží průkopníka, ale neleká se jich: „Jsem si vědom, že snad bude leckdes možno nalézt některé příspěvky, které mi zůstaly utajeny. Tato věc je zcela jasná, neboť jedinému badateli není prostě fyzicky možno, aby mohl přijít na všechno. Jest mi tedy potěšením alespoň to vědomí, že kladu tímto skromné příspěvky k málo propracované kapitole našich kulturních dějin. Mým přáním proto jest, aby v této průkopnické práci se našli další pokračovatelé.“ (Z předmluvy, datované v Olomouci 6.10.1939)

V knize „Piaristé a český barok“, vyzvedl Neumann hudebně kulturní stránku piaristických fondů, kterou rád konkuroval jezuitům, a zařadil se tak, jak ukázal Vilém Bitnar ve Dnu z 21.1.1940, do řady kněží-badatelů v dějinách hudby.

Toto významné pole nepustil již Neumann ze zřetele. Klášterní kroniky, diáře a účty dával zpracovávat posluchačům svého církevně historického semináře. Tak se objevily na veřejnosti menší práce z dějin klášterní hudby (B. Zlámal, Komu také děkovati za Křížkovského, Zvl. otisk z Cyril, 62, 1936. Týž, „Hudební program na Velehradě r. 1863“ Cyril, 63, 1937, již zmíněný Josef Brhel a Konstantin Mach, dále Josef Lantsch „K hudbě v klášteře Hradisku v letech 1693-1699“ (Olomouc 1939).

Když byla v listopadu 1939 bohoslovecká fakulta v Olomouci spolu s jinými českými vysokými školami zavřena, prostudoval Neumann sám olomoucký kapitulní archiv po hudební stránce. Vytěžil z něho čtyřicet stránek nových poznatků o hmotném zajištění dómských hudebníků, o jménech a činnosti ředitelů kůru, varhaníků, choralistů, dómských zpěváčků, diskantistů, trubačů, muziků u Sv. Václava i u Sv. Mořice, jež vydal jako „Příspěvky k dějinám hudby a zpěvu při olomoucké katedrále“ (1614-1780) (Zvláštní otisk z Hlídky 1939, Brno 1940, stran 40). „Tuto skromnou práci“, jak ji nazval v předmluvě, doplnil příštího roku průzkumem „Děkanských matrik moravských, z let 1671-1690“ (Praha 1941. Zvl. otisk z Cyrila, 66, 1940 Stran 14). Byly zmíněny jako hudebně kulturní doplňky k Wolného Církevní topografii moravské, Hudebním zřetelům platila i jedna kapitola („Hudba u Sv. Mořice“)

V „Paběrcích z kapitulního archivu v Olomouci. Řada II „ (Brno 1940, Zvl. otisk z Hlídky, 1939, Stran 18).

Neumannových prací, které zůstaly v rukopisech, není mnoho. Spěch a chvat, jímž jsou poznamenány, měl alespoň tu dobrou stránku, že téměř všechny plody jeho píle byly zveřejněny. Nevydaných je jen málo a nejsou důležité. Patří mezi ně novelisticky zpracované brněnské obrázky z druhé poloviny 17. století, jejichž ústřední postavou je městský brněnský velitel, generál Breuner, bratr olomouckého světícího biskupa.

Je zajímavé u Neumanna pozorovat, jak jeho dějepisná linie zůstává po celý život též-badatelská, publikační, popularizační a beletristická, která je ovšem nejmenší a omezená na historické látky. V povídkovém zpracování hledal Neumann patrně již úlevu v nervovém vypětí a nejistotě okupačních let, v nichž ho také zastihl první záchvat mrtvice. To se ještě zřejměji projevilo po skončení války, kdy se Neumann vrátil na bohosloveckou fakultu a přednášel do konce akademického roku 1945/1946, ale jeho duševní síly dohasínaly. Tehdy chtěl vši silou uveřejnit soubor barokních vtipů, posbíraných z různých autorů, nejvíce z Hirschmenzla. Radil se s autorem těchto řádků, který mu to vyloučil.

Neumann byl již vážně duševně nemocen, jeho vědomí se zákeřnou slerosis multiplex zatemňovalo stále víc a víc, až v posledním roce svého života přestal téměř úplně vnímat okolní svět.

Nedostatečná metodičnost a kritičnost některých Neumannových prací, se dá vysvětlit velkým rozmachem jeho zájmů a oborů, v nichž se uplatňoval. Neumann nebyl klidný badatel, který se v tichu pracovny věnuje

zvolenému historickému oboru, nýbrž obránce církve a kněžstva, stojící v prvních řadách, jak to nejjasněji prohlásil v předmluvě k „Příručce českých dějin církevních pro katolické bohoslovce a kněze“.

Byla to vlastně fronta celých českých dějin církevních v jejich stěžejních otázkách, již chtěl najednou hájit. Tuto slabinu Neumannova díla si katoličtí dějepisci nezastírají, brání se však proti jejímu jednostrannému zdůrazňování.

Neumann se svými heuristickými pracemi plně kvalifikoval k úkolu, který si předsevzal, i když neuvážil fyzické hranice možností.

To však, čeho dosáhl, představuje úctyhodný úspěch, neboť běželo právě o vrcholně sporné otázky.

Uvedme jednu z nich, tézi o zkaženosti kněžstva v předhusitské době. Neumann poprvé vydal v knize „Prameny k dějinám duchovenstva v době předhusitské a Husově“ (1926) akta arcijáhenské vizitace části pražské arcidiecéze z let 1379-1380, podle nichž jen něco přes 20% kněží bylo mravně kompromitovaných. „Josef Pekař v posudku knihy praví objektivně „... přece však, jak na to mám, možno autoru za pravdu aspoň potud, že proti většině duchovenstva světského nebylo mravních námitek“ (ČCH 1927). Kázeň klášterní byla pak mnohem příkladnější, místy až krutá.

Ctižádost vysokých cílů má každý opravdový historik a nelze ji zazlívat ani Neumannovi, který byl do mnohého úkolu vtažen až na základě potřeb, jež se ukázaly teprve v průběhu obrany. Tu pak teprve síly jednotlivce nestačily a často nevybíravé polemiky vyčerpávaly obránce nervově.

Nutno říci, že předpoklady pro účinnou katolickou obranu na dějepisném poli si musel Neumann vytvářet sám. Zvrátil panující názor na mravní stav obojího kněžstva v době před Husem, nepomohl Neumannovi ani Lenz nebo Sedlák, nýbrž vlastní pramenné objevy. Tím spíše to platí o jiných dobách, na nichž katoličtí historikové nepracovali. Nedostatek přípravných studií v českém církevním písemnictví pociťoval právě Neumann, který se vrhl na nejožehavější problémy a nemohl se v tom opřít skoro o nikoho. Neměl-li Neumann pomocníky z vlastního tábora, tím méně se mohl obrátit o radu na světské historiky, neboť cíle, jež sledoval, byly namířeny právě proti nim, proti „liberálním historikům“, jak je Neumann nazýval, kteří bylo ochotni přiznat církvi co nejméně.

Povzdechem na osamocení je naplněna předmluva ke knize „Z dějin českých klášterů do válek husitských“, (1936). „Mimo to jsem jako vždy pracoval „, praví Neumann, „bez jakékoli pomoci a rady druhých historiků, takže mi snad mohly uniknout některé údaje, na které bych jinak za příznivějších okolností, mohl snad být odborníky upozorněn“ (Předmluva, datovaná v Olomouci 8.1.1934).

Kromě ideové a odborné podpory chyběla však Neumannovi i pomoc čistě technická a administrativní, kterou měli svěští historikové v bohatých příručních knihovnách svých oborů na universitách a hlavně v pracovních seminářích mezi svými posluchači. Byl to ideál, k němuž chtěl Neumann vytvořit předpoklady i na bohosloveckých učilištích a fakultách.

Jeho pokus s královehradeckými bohoslovci ztroskotal. Lepší kořeny zapustil teprve olomoucký vědecký seminář pro církevní dějiny, první církevně-historický seminář u nás vůbec, který soustavně publikoval práce svých členů. Stesk na nedostatek spolupracovníků se ozval zvláště teskně v poslední souhrnné studii „K dějinám husitství na Moravě“ (1939) : „Potíže při zpracování látky se naskytnuvší byly mi tím tíživější, že jsem byl jako dosud při všech svých pracích odkázán zcela na sebe“.

„Jestli tedy odborní kritikové v některých věcech, nebudou snad chtít se mnou souhlasit, necht' laskavě uváží, že nemám to štěstí, abych jako oni nebo jejich kolegové, mohl na konci předmluvy poděkovati celé řadě známých za ochotu a vydatnou pomoc, a z toho stanoviska necht' mou práci posuzují.“ (Předmluva str. 8.)

Souhrnně je tedy možno říct, že A.A. Neumannovi patří zásluha za průkopnickou práci zakladatele českých církevních dějin, jejich prvního systematického budovatele, zásluha o to větší, že se musel houštím překážek prodírat sám, i zásluha za mnohé a rozsáhlé badatelsky objevené dílo, které vrhlo mnohdy zcela nové světlo na mnohé otázky českých dějin do té doby tradovaných jednostranně a zkresleně.

Augustin A. Neumann se tak stal vůdčí postavou úsilí o rehabilitaci mnohých osobností i celých historických období, v zájmu církve a především pravdy.

Tolik tedy velmi obsažné a objektivní zhodnocení, které poskytl bývalý student bohosloví v Olomouci a věrný spolupracovník mého strýce, pan Profesor ThDr. Bohumil Zlámal, který dokud žil, vždy ve výročí narození mého strýčka, neopomenul na něj vždy vzpomenout v tisku, za což mu patří vřelé poděkování.

Že zveřejněné historicko-badatelské dílo strýcovo je obrovské, svědčí 35 samostatně vydaných knižních publikací o 3609 stranách a 55 článků v odborných časopisech o 1063 stranách, z nichž mnohé jsou zveřejněny ve „Výběrové bibliografii, publikovaných prací Augustina A. Neumanna“ od Bohuslava Smejkal, knihovníka, Olomouc.

(zkratky v textu :, ČKD – Časopis katolického duchovenstva Praha, ČVSM – Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. H – Hlídka (Brno), SHK – Sborník historického kroužku (Praha)

Dále uvádím některé úryvky, ze vzpomínek na mého strýce od jeho bývalých žáků-studentů, studujících na fakultě bohosloví v Olomouci, zveřejněné v publikaci :

„Sborník ke 100 výročí narození prof. ThDr. Augustina, Aloise Neumanna, OSA. :

ThDr. Leopold Dýmál : „...Velmi příjemný byl v osobním styku. Mohli jsme jej kdykoliv navštívit v jeho bytě, v domě vedle kaple bl. Jana Sarkandra, Pro naší práci nám vždy poskytl cenné rady.

Velikost každého učitele se totiž měří také podle toho, zda si vychoval své pokračovatele, své žáky. Neumann nepochybně velkým učitelem byl, ale nejen to, byl i nám významným badatelem a přitom k nám bohoslovcům i laskavým otcem.

Profesor Augustin Neumann žije nejen v našich vzpomínkách, ale žije i ve svém rozsáhlém vědeckém díle, které věnoval Církvi a národu.“

ThDr. Antonín Němeček - : „Rád a s vděčností vzpomínám na profesora Neumanna z trojího hlediska – jako na člověka, jeho laskavá tvář, usměvavá, patřila nám bohoslovcům, jeho posluchačům. Bylo radost ho potkat v parku na vycházce, neváhal zastavit se s námi, prohodit nějaký žert, dát vtipnou otázku, povzbudit. Netrpěl povýšeností. Jako kněz pravidelně v časných hodinách sloužil mši svatou u „kapucínů“.

Jako profesor přednášel velmi živě a zajímavě, při pozorování únavy u posluchačů „kořenil“ své přednášky vtipem, nebo žertem, což vyvolalo oživení - smíchem studentů.

V roce 1937, kdy se konala generální oprava farního kostela v mých rodných Polešovicích, ochotně sestavil nápis na mramorovou desku nad boční vchod, na paměť tří umučených kněží husity.“

P. Benedikt Švanda, opat a prelát OSA, Staré Brno. „ Rád bych přispěl k sepsání životopisu P. Augustina Neumanna aspoň tím, co si paměť uchovala. Vždyť byl a zůstane chloubou a ozdobou starobrněnského kláštera. Plnil svědomitě povinnosti kooperátora a katechety, zabýval se od počátku historickými studiemi, seznamoval se s četnými archivy, hledal a nalézal dokumenty dosud nezveřejněné, své poznatky vplétal do kázání a činil je tak zajímavými.

Povahově byl milý, družný, úslužný, ochotný, mírný, sdílný, vtipný, veselý.

Vykračoval s hůlečkou, kterou udržoval v délce ruky od těla a bystře si všímal lidí a dění kolem sebe.

Světlo však nesmí býti pod kbelcem. Svítilo nám všem, svítilo nejdůstojnějšímu panu opatovi a vedle závistivců našlo i upřímné podporovatele. Vytušil jsem tehdy, že tato hřivna nesmí být zakopána, a proto jak rád jsem naslouchal vypravování P. Augustina, tak i rád jsem ho vždy a všude v soukromých rozhovorech i v kapitulních poradách všemožně podporoval.

Díky Bohu, P. Augustin doplnil své vzdělání historické v Paříži a v Římě, v Brně pak našel vzácného vědeckého podněcovatele v ThDr. Janu Sedlákově, profesoru na bohosloveckém ústavě v Brně, počal vydávat své

historické práce, stal se známým v církevní hierarchii, nalezl souhlas u hlavy domu, aby opustil práci v duchovní správě a věnoval se vyučování a přednášení svých bohatých vědomostí, nejdříve na bohosloveckém učilišti v Hradci Králové, a pak na bohoslovecké fakultě v Olomouci.

O této činnosti ať vydávají svědectví jeho kolegové v profesorském sboru a posluchači na obou učilištích.“

Když jsem se stal na konci roku 1990 starostou obce Olešnice, cítil jsem povinnost - k blížícímu se datu 100 let od narození našeho, v rodině ctěného strýčka Aloise, vytvořit nějakou trvalou památku na něj.

Proto se obrátil na našeho pana faráře Františka Kšicu o radu a o pomoc. Dosti dlouho jsme o této záležitosti diskutovali, ale nevedlo to k mým představám. Proto jsem se telefonicky spojil s olomouckým arcibiskupstvím, telefon přijala nějaká paní, které se představil a sdělil své přání, paní mi ochotně předala pana arcibiskupa, jeho excelenci P. arcibiskupa ThDr Františka Vaňáka, kterému se opět představil, jako starosta obce a synovec Dr. Neumanna a požádal jej, jako bývalého žáka mého strýce o audienci.

Dohodnuto – poté jsme jeli spolu s P. Kšicou do Olomouce, vezl nás tam kunštátský pan farář P. Daněk. Byli jsme uvedeni k panu arcibiskupovi, přednesli naši starost, pan arcibiskup nás pozorně vyslechl, přislíbil svou účast v Olešnici, přesto, že na něm bylo patrné, že se necítí dobře, poněvadž byl již vážně nemocný. Poslal nás na fakultu bohosloví na Palackého universitu za děkanem, panem Doc. ThDr. Vojtěchem Tkadlčíkem, který nás mile přijal a přislíbil rychlou pomoc. Poslal nás do tiskárny „Maticе Cyrilometodějské v Olomouci“, kde jsem předal řadu dokumentů a fotografií. Dále jsme navštívili v domě na ulici, Na hradě č.p. 2, ve kterém za svého pobytu v Olomouci bydlel i můj strýc a tam jsme navštívili důstojného pána ThDr Antonína Němečka, bývalého žáka mého strýce. Pan doktor nám také přislíbil pomoc, slíbil, že se spojí se svými dosud žijícími spolužáky a napíše své vzpomínky na mého strýce. A tak se stalo, že ve velmi krátké době vznikl „Sborník ke 100 výročí narození Prof. ThDr. Augustina Aloise Neumanna, OSA“

Jeden známý mi poradil, kdo by mohl zhotovit matrici na odlití pamětní desky - byl to pan Šafařík z Brna, se kterým jsem se spojil, dohodli se na textu, po té byla zhotovena matrice, kterou jsem odvezl do slévárny, již si nepamatuji to místo a tam mi pamětní desku zhotovily na vlastní náklady mé rodiny. Nastaly přípravy k návštěvě metropolity moravského v Olešnici, dne 9. června 1991. Požádal jsem vedoucího dopravního odboru na Okresním úřadě v Blansku o zastavení provozu na silnici před našim

domem, na nezbytně nutnou dobu, pro obřad odhalení pamětní desky a tak se i stalo. Pan arcibiskup s doprovodem a početný zástup kněží se odebral do kostela sv. Vavřince ke mši svaté. Pana arcibiskupa jsem jako starosta a současně synovec, slavnostně v kostele přivítal a po obřadu se vydal početný průvod před náš dům, kde pan arcibiskup spolu se starobrněnským opatem P. Vojtěchem Tomášem Martincem pamětní desku odhalil. Kostel při obřadu byl přeplněný, jak nikdy před tím. Početný zástup lidí přihlížel na prostranství pod kostelem a před našim domem aktu odhalení. Filmoví amatéři z Olešnice o této události natočili krátký barevný film, který jsem zaslal později na DVD nosiči do křesťanské, internetové televize „MIS“, kde je zveřejněn ke shlédnutí široké veřejnosti.

Dále uvádím doslovný proslov starobrněnského pana opata P. Vojtěcha Tomáše Martince v Olešnici dne 9. června 1991 při odhalení pamětní desky ThDr Augustinu Aloisi Neumannovi O.S.A. - :

„Vaše excelence, spektabilis, důstojní bratři, je mou povinností, abych Vám všem a zvláště rodákům olešnickým, občanům, poděkoval za tento dnešní den, kdy jste jednoho z našich řadových členů takto slavně oslavili, povýšili. Patří Vám velký dík. Svatý Augustin se znázorňuje s hořícím srdcem, však také sám říká : „Fili excita in Te amorem et chama“. „Magnificate Dominum meum.“ Synu vzbud' lásku, rozohni srdce láskou, volej, Velebte, oslavujte se mnou Pána.“

Křesťanství je sůl. Čím je sůl pro naše tělo, pro naše pokrmy, tím je křesťanství pro celou lidskou společnost, bez soli jsou pokrmy nechutné, kazí se, zahnívají, hníjí, páchnou a té soli křesťanské je tolik ve světě potřeba, aby se lidské charaktery nekazily, zůstaly zdravé, chutné a nikoli, hnilobné.

Jest-li, že dnes tímto způsobem vzpomínáme na zvěčnělého P. Augustina, jak jsme mu v řádu říkali, myslíme, že nemusíme se modlit za něho, ale k němu, prosit ho o přímluvu u Pána Boha, aby vzbudil pro tento náš kraj a věk nové následovníky, kteří by se stali solí země, kteří by osolili a udržovali ve zdraví lidské charaktery, proto, že bez Božího požehnání a té Boží moudrosti, marné lidské namáhání.

Těch důkazů z dějin lidstva vůbec až po dnešní dny, máme dost a dost.

Kéž by se tedy zvěčnělý P. Augustin přimlouval, aby i z Vaší úrodné země, z Vašeho městečka vzbudil, nová povolání k ozdravení celé lidské společnosti.

Sláva Otci i Synu i Duchu Svatému, jako byla na počátku, nyní i vždycky až na věky věkův, Amen

Bůh odplat' a upřímné díky.

Po skončení obřadu byla jednak hostina pro církevní hodnostáře na faře a pro ostatní hosty u nás ve stolově upraveném průjezdu a na dvoře.

Pan opat mi daroval velkou bronzovou medaili ,vydanou k 200 výročí korunovace milostného obrazu Panny Marie v klášteře brněnských augustiniánů.

Rozloučili jsme se, poděkoval za účast a obrovskou pomoc a pan arcibiskup odjel do Olomouce. Netrvalo ani tři měsíce, kdy chudák zemřel na rakovinu. Jeho celý pohřeb je nafilmován a je přístupný veřejnosti na internetové křesťanské televizi „MIS“

Na strýčka si velmi dobře vzpomínám ze svých chlapeckých let, kdy jedny prázdniny jsem u něj v Olomouci chvíli pobýval, vodíval mě po některých olomouckých památkách a parcích. Také jsem mu při jeho návštěvě v Olešnici ministroval u bočního oltáře.

Strýček byl v poslední rok svého života již velmi nemocen a o Vánocích na svátek Svatého Štěpána 26. prosince 1948 v Olomouci ve svém bytě zemřel. Jel jsem s tatínkem do Olomouce, vezl nás pan Karel Krejčí autem, strýček byl položen na posteli, tak jsme se s ním rozloučili motlitbou.

Tatínek začal zařizovat pohřeb v Olešnici, ale dopadlo to jinak, opat starobrněnský nedovolil strýce pohřbít v Olešnici, nýbrž do řádové hrobky augustiniánů na Ústředním hřbitově v Brně. Zde se nabízí logická úvaha tehdejšího opata augustiniánského kláštera : Opat chtěl, aby klášter měl v Augustiniánské hrobce pohromadě tehdejší „hvězdné trio“ – hudebního skladatele Pavla Křížkovského, opata kláštera Řehoře Mendla, objevitele a zakladatele genetiky a autora prvních souhrnů, systematických, českých církevních dějin, profesora Augustina Aloise Neumanna. (nic jiného mě vskutku nenapadá.)

Celá rodina jela na pohřeb do Brna, tatínek uvádí datum 30. prosince. Vzpomínám si, že tatínek vezl do Brna malý plátěný pytlík se hlínou z Olešnice, který umístil v rakvi, do nohou zemřelého, aby alespoň tak měl kousek rodné prstě na poslední pozemské pouti.

Tatínek popisuje ve svých pamětech na straně 61 až 64, úmrtí strýce a pohřeb , velmi podrobně, z toho vyjímám :

„Rekviem bylo velice slavné. Chór zpíval za doprovodu varhan a orchestru Mozartovo Rekviem. Obřady se poněkud opozdily, neboť se čekalo na příchod delegace Cyrilometodějské fakulty z Olomouce. Po zahájení obřadu, nesl se chrámem šum pochodujících, prvně šel pedel Palackého university v slavnostním úboru s žezlem universitním, pak děkan fakulty dr. Vašek v slavnostním taláru se zvláštním biretem , dále Jeho Magnificence Dr. Cinek v barevném taláru červeném s černým pláštěm i

biretem červeným. Za nimi následovala řada mladých doktorů theologie, bratrových odchovanců v historii.

Před ukončením zádušní mše přišel bratrův přítel Ndp. biskup brněnský Dr. Skoupý, který vykonal slavný výkrop a vyprovodil bratrovy ostatky na křížovatku v Křížové ulici. Pak již všechno nasedlo do připravené električky a aut k doprovodu na ústřední hřbitov, kde byla rakev po závěrečných obřadech uložena do klášterní hrobky, po boku slavného skladatele, řádového kněze Pavla Křížkovského a slavného genetika Gregora Mendela.

Za fakultu se rozloučil se svým přítelem J.M. Dr. Cinek, který vzpomněl jeho badatelské činnosti a pravil, že mnohými náměty historickými vyvolával ostré polemiky v kruzích historiků. Připomněl také, že pocházel ze staré písmácké rodiny, kde jeho prastrýc P. Jan Nepomucký Soukop „Velehradský pěvec“, vlasteneckými písněmi v básni, oslavoval Pána Nejvyššího. V mešní písni „Ejhle oltář Hospodinův září.“

Tímto uzavírám vzpomínání na strýce Aloise a děkuji své sestře Elišce Neumannové za úschovu řady písemností, ze kterých jsem tyto řádky mohl sepsat. Dále děkuji našemu synovi Pavlovi, že také přispěl tím, že k uvedenému, připojil řadu fotografií, aby tak měla celá rodina památku na svého prastrýce Aloise.

Sepsáno v Olešnici v lednu a únoru roku 2016 k uctění památky našeho strýce a prastrýce, v roce, ve kterém vzpomínáme 125 let od jeho narození. a 100 leté výročí vysvěcení na kněze.

Vladimír Neumann ml.

P.S.

Na internetu jsem objevil v PDF formátu, ročenku „Občanské sdružení „Matice velehradská 2012“, ve které na straně 68 je zveřejněn článek od Mgr. Petra Holuba, nazvaný P. Jan Nepomuk Soukop – z článku vyjímám : „Spolu s ostatky, byl na Velehrad převezen Soukopův náhrobek s nápisem : Cyrilem a Metodem bdí Bůh nad svým národem.“

Místo jeho posledního odpočinku se těšilo velké pozornosti velehradských poutníků. ..U příležitosti 60. výročí úmrtí P. Soukopa, měla Matice svatoklimentská zájem o důstojnější úpravu náhrobku tohoto moravského

buditele, respektive, jeho přenesení, buď do interiéru stavby, nebo před průčelí. Nakonec byla pouze pořízena na hrob nová pamětní deska, při zachování lokace u zaprášené cesty.

Za komunistů ovšem místo zpusťlo natolik, že v roce 1992 zvažovali doubravští farníci o navrácení ostatků, zpět do Doubravice a dokonce vznikly spekulace, že se tak stalo.

Dne 15. května 2012, tedy přesně 85 let po uložení ostatků P. Jana Soukopa, při presbytáři kostelíku Cyrilka na Velehradě (15. května 1927) byl tento hrob otevřen, v rámci probíhající rekonstrukce stavby.

Do hrobky natolik zateklo, že se stala shromaždištěm vody. Bylo proto rozhodnuto o vyjmutí tělesných pozůstatků, na dobu provedení nejnutnějších oprav (odvlhčení základů) a 30. května byly ostatky pietně za účasti velehradských farníků, uloženy zpět na identické místo v nové truhle.

Finální úprava místa posledního odpočinku J. Soukopa proběhne v roce 2013 a věříme, že se opět stane pietním.

Tolik uvedený článek - je též přiloženo několik barevných fotografií z pietního shromáždění velehradských farníků, spolu s knězem a hudebním doprovodem.